

וקא קשיא לן: כי לא ערבו נמי ליחזינהו לבתים כמאן דסתימי, ובתים ליכא.

ומתרצינן: גם אם לא עירבו יש אפשרות לטלטל מבתים לחצר. כי אפשר דבני הבתים מבטלי ליה רשותא דכולהו לגבי חד מהם. ומכיון שהם יסלקו את רשותם אליו, ייחשב הכל כרשות אחת, ותחשב אז כל החצר שלו. ומותר אז להוציא מביתו לחצר. הילכך לא אמרינן "בתים כמאן דסתימי ולייתנייהו".

ופרכינן: גם אי ביטלו רשותם אל אחד, והוא רשאי להוציא מביתו לחצר, הרי סוף סוף, רק בית אחד איכא שאפשר להוציא ממנו לחצר. אבל שני בתים שאפשר להוציא מהם לחצר ליכא. והרי רב אמר שצריך שיהיו פתוחים למבוי, לפחות שני בתים שפתוחים לשתי חצירות?

ומתרצינן: כיון שאת "סילוק הרשות" אפשר לעשות אפילו בשבת עצמה. ואם כן, אפשר דמצפרא, מהבוקר, ועד פלגא דיומא, יסלקו רשותם לגבי חד. ומפלגא דיומא, ולפניא, עד לצאת השבת, יסלקו רשותם לגבי חד אחר. ונמצא שהיתה רשות לשנים להוציא לחצרותיהם במשך השבת, והרי לנו שני בתים שאפשר להוציא מהם.

ותמהינן: סוף סוף, הא בעידנא דאיתיה להאי, ליתיה להאי. שהרי אין לך בו זמנית שתי חצירות שמותר להוציא אליהן, אלא רק זו אחר זו?

אלא אמר רב אשי: ההסבר מדוע יש חילוק בין אם עירבו או לא, שהרי מי גרם לחצירות שיאסרו להוציא מהן למבוי — בתים הם שגרמו.

וטעמו של רב הוא, משום שמה שהתירו במבוי להכשירו בלחי וקורה, הוא משום שיש בו ריבוי דיריין, ואין משתמשין בו בהצנע כל כך, לפיכך סגי בתיקון קטן כזה.

מה שאין כן בחצר, שאין מצויים בו כל כך הרבה דיריין, ומשתמשים בו בהצנע, הצריכו חכמים להכשירו על ידי שני פסים משני צידי הפתח, או פס אחד של ד' טפחים.

ומבוי שאין חצרות פתוחות לתוכו, ואין מצוי בו כל כך דיריין, ועושין בו תשמישי הצנע, צריך להכשירו כדין חצר [משנה ברורה סי' שס"ו ס"ק ק"ב].

והכא, לאחר שעירבו חצירות עם בתים, הרי רק בתים איכא במבוי זה, אבל חצירות ליכא, דהא בטלו החצירות לגבי הבתים.

ומקשינן: אי מטעם זה קאמר רב — כי לא עירבו נמי חצירות עם בתים, ליחזינהו להני בתים כמאן דסתימי דמו. שהרי כיון שלא עירבו אין מוציין מהבית לחצר, ונמצא שהחצירות מפסיקות בין הבתים למבוי.

ואם כן בהאי מבוי, רק חצירות איכא, ואילו בתים ליכא, ומאי טעמא כשלא עירבו מותר לטלטל בכלו?

אחד מבני החצר ששכח ולא עירב עם אחרים הרי הוא אוסר על כל בני החצר לטלטל מבתיהם לחצר. והעצה היא, שיבטל [זה שלא עירב] להם את רשותו, ויאמר: רשותי מבוטלת או קנויה לכם. ומועיל אף ללא קנין, מפני שאין זו "הקנאה" אלא "סילוק רשות", ומטעם זה אפשר לסלק רשות אף משתחשך [שו"ע סי' ש"פ ומשנה ברורה].

וילפינן בגזירה שוה: מה "הבאה" האמורה בעומר, מכשירין של המצוה, דהיינו קצירה טחינה והרקדה, דוחין את השבת, כדילפינן בגמרא מנחות מקרא דכתיב: [שמות לד כא] "ששת ימים תעבוד וכיום השביעי תשבת, בחריש ימים ובקציר תשבת". מה חריש הוא רשות אף קציר הוא רשות, יצא קצירת העומר שהוא מצוה.

אף "הבאה" האמורה בשתי הלחם, מכשירין שלהם, היינו אפייתם, הם דוחין את השבת.

ומבארין: האי גזרה שוה היא מופני. שהפסוק הוא מיותר, והוא בא ללמדנו רק את זה.

דאי לא מופני, והוא לא מיותר, אלא הוא מלמדנו דין נוסף, איכא למיפרך על הגזרה שוה: מה לעומר, שכן אף אם מצא קצור, שלא נקצר לשם מצות עומר, הרי הוא קוצר, משום שקצירה גופא מצוה היא. דכתיב: "וקצרתם — והבאתם", תאמר בשתי הלחם, שלא נאמרה בצווים "קצירה", שאם מצא קצור, אינו קוצר, אלא מביא מן הקצור.

והוינן בה: לאי אפנויי מופני? באמת איזה פסוק הוא מיותר.

ומבארין: מכרי, הרי כתיב בקרא: "והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן". ואם כן, האי קרא אחרינא דכתיב: [ויקרא כג טו] "מיום הביאכם" — למה לי? הא אייתר.

אלא, שמע מינה דקרא אתי לאפנויי, ולמילף גזירה שוה.

כי לולי "עירובי חצירות" שעשו יושבי הבתים, היה מותר לטלטל במבוי, משום שרב סובר כשיטת רבי שמעון, שגג חצר וקרפף ומבוי כולן רשות אחת הן, ומותר לטלטל מזה לזה כלים ששבתו בהם, ולא בבית. אך כשהבתים מעורבים עם החצר ומצויים כלים של בתים בחצר, גזרו רבנן שלא יוציאו מן החצר למבוי, שמא יבואו להוציא כלים ששבתו בבית.

אך אם לא עירבו את הבתים עם החצירות, אסור להוציא כלים מהבית לחצר.

ואם כן, עתה ליכא לבתים, ולכן אין עוד טעם לאיסור ההוצאה מן החצר למבוי. ונחשב המבוי כאילו נשתתפו בו כולם, ופשיטא שמותר לטלטל בו.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לא לכל הדברים אמר רבי אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת.

והראיה: שהרי הבאת קרבן שתי הלחם בחג העצרת חובת היום הן, ואינם קרבים אלא בו ביום. ולא למדן רבי אליעזר שאפייתן דוחה את השבת, אלא מגזירה שוה, ואילו היה סובר שכל מכשירי מצוה שמצותן בשבת דוחים את השבת, גזירה שוה למה לי?

דתניא: רבי אליעזר אומר: מניין למכשירי [אפיית] שתי הלחם, שהם דוחין את השבת?

נאמרה "הבאה" בקרבן העומר, דכתיב: [ויקרא כג י] "והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן. וספרתם לכם ממחרת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה".

ונאמרה "הבאה" בקרבן שתי הלחם, דכתיב: [שם יז] "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה".

לא יתכן. כי והתניא: מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

ואלא למעוטי שופר, שהכשרתו לא תדחה את השבת.

נמי לא יתכן. כי והתניא: שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

אמר רב אדא בר אהבה: רבי יוחנן קאתי למעוטי מכשירי מצוה, כגון להטיל ציצית לטליתו, ולקבוע מזוזה לפתחו. דבהנהו מודה רבי אליעזר שאינם דוחים את השבת.

ומביאה הגמרא ראייה: תניא נמי הכי, שאם עשאם למכשירים אלו בשבת שחייב חטאת.

דתניא: ושיוין, חכמים ורבי אליעזר השוו דעתם בעניין זה, שאם צייץ טליתו, ועשה מזוזה לפתחו שהוא חייב.⁽¹⁾

מאי טעמא מודה כאן רבי אליעזר?

אמר רב יוסף: לפי שאין קבוע להם למצות ציצית ומזוזה זמן.

אמר ליה אביי: אדרבה. הרי הסברא נותנת כי משום דאין להם זמן כל שעתא ושעתא קלא-ב זמניה הוא, וכל רגע שמששה את טליתו בלי ציצית עובר בעשה. [וקאי למאן דאמר במנחות מא א טלית חובת בגד⁽¹⁾].

אלא אמר רב נחמן אמר רב יצחק, ואיתימא

ופרכינן: ואכתי הך גזרה שוה, מופנה רק מצד אחד הוא. שרק בצד אחד של הגזרה שוה [והיינו בעומר] ישנו פסוק מיותר, אולם בצד השני [בשתי הלחם] הוא אינו מיותר.

ושמעין ליה לרבי אליעזר דאמר: גזירה שוה שהיא מופנה רק מצד אחד — למידון ממנה, וגם משיבין עליה, לפרוך אותה.

ומתריצין: קרא דכתיב "ממושבותיכם תביאו", הוא מיותר, שהרי לפניו נאמר "והקרכתם מנחה חדשה לה" — "תביאו" למה ל? אלא ריבויא הוא.

וכיון דאיתר מצי למילף גזירה שוה.

והוינן בה: הא דאמר רבי יוחנן: לא לכל אמר רבי אליעזר — למעוטי מאי? איזה מכשירי מצוה סובר רבי אליעזר שאינם דוחים את השבת?

אילימא למעוטי לולב, שקציצתו ממחובר לא תדחה את השבת.

והתניא: לולב וכל מכשיריו דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

ואלא, שמא תאמר דקאתי למעוטי שמכשירי סוכה, לא ידחו את השבת.

לא יתכן. כי והתניא: סוכה וכל מכשיריה דוחין את השבת, דברי רבי אליעזר.

ואלא שמא תאמר דקאתי למעוטי מכשירי מצה.

1. לשון "חייב" משמע חטאת כמו שכתב רש"י לעיל ג א. וכן פירש הריטב"א. ובשפת אמת הקשה, הרי שגג ועשה מצוה פטור?

למבוי אסור אפילו לשיטת רבי שמעון? [שאף לדבריו, מותר רק לטלטל מחצר למבוי, שהם נחשבים לרשות אחת, אבל לא מהבית].